XALQIN SÖZÇÜSÜ ŞAİR

Qurban BAYRAMOV, tənqidçi, ədəbiyyatşünas

(Əvvəli ötən saylarımızda)

Ìèéÿ àõû ñàô, òÿ ì èç, êÿíä÷èëèéèìèçäÿí âàç êå÷èð, ÿëè ì èçèí çÿùì ÿòè, àëíû ì ûçûí òÿðè èëÿ äîëàí ì àã è ì êàíëàðû ì ûçäàí è ì òèíà åäèá ñàõòà êöáàðëûà ì åéëëÿíèðèê? Íÿ îëóá áèçëÿðÿ ýþðÿñÿí? Òÿêúÿ áóíëàðäûðì û çåùíè ì ÿ, äöøöíúÿ ì ÿ éîðüóíëóã ýÿòèðÿí? SSëáÿòòÿ, éîõ. Áóíëàð öñò ãàòäà ýþðöíÿíëÿðäèð ùÿëÿ. Àçì ûäûð ì ÿíè ì êè ì è áåëÿ äöøöíúÿëÿðëÿ ÷àðïûøàíëàð? Òàïà áëè ì ÿéÿúÿéèê ì è áó ñóäëëàðûí úàâàáûíû?

Òàïà áèëÿðèê áèð éåðäÿ, Áèð éåðäÿ ùàããà ùàãã äåéÿíäÿ, Ùÿðÿ ì èç þç ýöíàùû ì ûçû ýþðÿíäÿ, Áàõ, î íäà äÿ ùàããà ùàãã äåéÿíäÿ, Ùÿðÿ ì èç þç ýöíàùû ì ûçû ýþðÿíäÿ, Áàõ, î íäà ÷ÿêèëÿúÿê áàøû ì ûçäàêû ÷èñêèí, ÷ÿí, äó ì àí. Éà ãèñ ì ÿò!”

Ì öÿëëèô ãÿëÿ ì ÿ äèäûüû åññå- ì èíèàòöðëÿðèíäÿ äÿ ì èëëè- ì ÿíÿâè, ÿõëàãè êè ì èëéè ì èçèí úî üðäûðèéàñûíû ÷ÿêì èø âÿ ÿõëàãè äÿéÿðèÿðÿ òàïûíàí, ñåâÿí ùÿð êÿñ áó òàáëîäà þçöíö ýþðÿ áèëÿð...

Ì öÿëëèôèí éàðàäûúûëûüûíäà ïîåòèê ãîëäðäàí áèðè äÿ Ãàðàáàü ìþâçóñóäóð. Áó ìþâçóéà Íÿúì ÿääèí øÿõñè òàëåéíèí úûëàðû êè ì è áàõûð, ùÿñðÿò, äüðû íîòèàðûíû äüðûéàòûéà ÿêñ åòäèðèð... Ëîêäè áèð ì öíàãøøÿ, äÿðä îëñà äà, ì öÿëëèô Ãàðàáàü äÿðäëíè áÿøÿðèééÿòèí ÿí äüðûëû äÿðäè áèëèð, áó ãÿáèëäÿí øåèðèÿðèíèí ì ÿç ì óíó ùàãñûç, èøüàè÷û ì öùàðèáÿëÿðèí òþðÿ ì ÿñè îëäí, àéðûëûãëàðäàí, äüðûëàðäàí âÿ äÿðäëÿðäÿí ãèääèäíûð:

- øåèðëÿðèíäÿêè èíúÿ, çÿðèô ëèðèç ì, èíñàíûí ääõèëè, ñåùèðèè äóéüóéàðûíû ÿêñ åòäèðÿí øåèðëÿðè (ì ÿñÿëÿí, ñîñèäè øÿáÿêÿäÿ éàéû ì ëàí ì ûø “Ãîðõóò ì óð ñÿíè?”) ëÿòàôÿòèë ì ÿç ì óíó èëÿ äèããÿòè ÷ÿêèð:

Íÿú ì ÿääèí Ì öðâÿòîâóí ïîåçèéàñûíû ÿñàñ õöñóñèééÿòëÿðèíäÿí áèðè äÿ ãÿëÿ ì ÿ äëäûüû ì þâçóíóí ì öÿééÿí ñöæåò äàõèëèíäÿ ùÿëë îëóí ì àñûäûð. Îíóí éàðàäûúûëûüûíû áó õöñóñèééÿòèíè ß.Ð.Õÿëÿôëè äÿ ì öøàùèäÿ åò ì èøäèð: “ßäÿáè òÿíãèääÿ, éàõóà ÿäÿáèééàòà ïóáëèñèñòèê ì öíàñèáÿòäÿ ùÿð ñÿíÿòêàðûí åëÿ áèð ôÿðäè êåéôèééÿòè, þçöíÿ áÿíçÿð áèð éàðàäûúûëûã úÿùÿòè îëóð êè, áóíóíëà äà äèããÿòè úÿëá åäèð. Òÿíãèä÷è âÿ éà ïóáëèñèñò ì ÿùç ùÿ ì èí úÿùÿòÿ èñòèíää åäÿðÿê ñÿíÿòêàðûí éàðàäûúûëûã êåéôèééÿòèÿðèíè äöøöíúÿñèíäÿ ì öÿééÿí ñèñòåì ì ÿäè ì äüà ÷äëüðð. Áó úÿùÿòäÿí ì ÿíè ì ö÷öí Íÿú ì ÿääèí Ì öðâÿòîâ äà èñòèñíà äåéèë. Îíóí áèð-áèðèíèí àðõàñûíúà äÿðú îëóíàí âÿ ì öíòÿçÿ ì ÿäÿáè ôÿàëééÿòèíèí ýöçýöñö îëäí èèòàáëàðû èëÿ àðäûúûëè òàíûø îëäóãúà, ýþðäö ì êè, ïîåòèê ì öøàùèäÿñè åòèáàðèëÿ ÷îõ äèããÿòèè âÿ ùÿññàñàûð. Ãÿëÿ ì è ÿëéÿ ýþòöðöóà ì àñà àðõàñûíäà êàüûçû éàçì àüà áàøèà ì àçäàí ÿââÿë, î, ùÿð ùàíñû áèð òÿáèÿò ëþâùÿñèíè, ùÿð ùàíñû áèð ùÿéàò ùÿãèãÿòèíè, åëÿúÿ äÿ ùÿð ùàíñû áèð ùàäèñÿíè êàüûçà êþ÷öð ì ÿçäÿí ÿââÿë äöøöíúÿñèíäÿ éàðàäûð. Áÿëêÿ äÿ, äöøöíúÿäÿ îëäí äéäûíêûüûí, ïàðèàãëûüûí íÿòèúÿñèäèð êè, îíóí ùÿð áèð åèòè äéðûêûãäà áèð ùåêàéÿò òÿñèðè áàüûøèäéûð. Éÿíè îíóí äå ì ÿê îëäð êè, áòòöí åèëðèÿðèíäÿ áèð ñöæåòèèèê âàò” (ßëè Ðçà Õÿëÿôëè “Äàüäàí äÿíèçÿ äîüðó” Áàêû-2018, ñÿù.25). Äå ì ÿê, îíóí ö÷öí ùÿð ùàíñû áèð ùàäèñÿ ì ÿíÿâè ì öùèòèíäÿ ÿêñ-ñÿäà ååðèðñÿ, ýÿðÿê ì öòëÿã ãÿëÿ ì ÿ äèûíñûí. ×öíêè î, âàðèüûíääí êå÷ÿí ùàäèñÿíèí èúòè- ì äè ì ÿç ì óíóíóíó éàõøû ýþðöð. Õÿëÿôëè äîüðó äåéèð êè, îíóí äöøöíúÿñèíèí äéäûíêûüû, ãÿíäÿòèëÿðèíèí ñÿððàñòèüûü è ì êàí âåðèð êè, ùÿð ùàíñû áèð ùÿéàò ùÿãèãÿòèíè êàüûçà êþ÷öð ì ÿ ì èøäÿí ÿââÿë äöøöíúÿñèíäÿ éàðàäàà áèëñèí.

Àçÿðáàéúàí ÿäÿáèééàòûíäà ñöæåòëè ïîåçèéàíûí ýþðêÿ ì ëè íö- ì àéÿíäÿëÿðè âàð. SSýÿð áåëÿ äå- ì ÿê ì ö ì êöíñÿ, Íÿú ì ÿääèí Ì öðâÿòîâ äà ì þâúóä ÿíÿíÿíè äàâà ì åòäèðèð.

Øàèð ö÷öí ôèêðèíè èôàäÿ åò ì ÿê ÿñàñ øÿðòäèð. SSýÿð Í. Ì öðâÿòîâ ùÿð ùàíñû áèð ùàäèñÿíè áÿäèè òÿõýééöëöíäÿí êå÷èðÿðÿê îíóí èúòè ì àè ì àùèééÿòèíè öçÿ ÷ûõàðà áèëèðñÿ âÿ áóíà þçöíöèôääÿ áàõû- ì ûíäàí íàëë îëóðñà, áóíó éàëíûç òÿãäëð åò ì ÿê ëàçû ì äûð.

SSëáÿòòÿ, Í. Ì öðâÿòîâóí ïîåçèéàñûíû ñóæåòèèèê õàðàêòåðè ùàããûíäà áéðûúà ñþùáÿò à÷ ì äüà äÿéÿð. ×öíêè î, éàðàäûúûëûüûíû áó éþíö ì öíäÿ ùÿ ì ÿíÿíÿéÿ ñàäèãäèð, ùÿ ì äÿ þçöíÿõàñ éåíèëêëêÿð ì öÿëëèôèäèð. Áó áàðÿäÿ ýÿëÿúÿêäÿ äàùà ýåíèø äàíûø ì äà îëäð.